

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

10 Vtrùm occultè vindicare rem suam, vel sibi debitam, surripiendo eam alteri, sit, peccatum mortiferum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

abstulisse nouem, auferas vnum, infinite amplius peccabis auferendo vnum, quam ille auferendo nouem, quod per se est absurdum. Vnde patet, istud argumentum, quod est fundamentum contrariae sententiae, parum esse firmum.

⁵⁴ Dices Secundò, Qui hoc modo damnum vinez intulerunt, possunt sub pœna excommunicationis compelli ad restitutionem: ergo peccarunt mortifere, &c.

Resp. negando consequentiam; potest enim quis ex iusta causa compelli sub peccato mortali ad id, ad quod aliàs non tenebatur, vt v. g. venire ad supplicationem, soluere multam lege impostam, ad hoc enim satis est, vt sit iusta causa præcipiendi; etiam si hæc causa per se absque præcepto Superioris non sufficiat ad obligandum. Itaque cum hic sit iusta causa præcipiendi sub pœna excommunicationis, vt singuli suam partem restituant; nempe vt ille graue damnum acceptum refarciat, potest sic præcipi. Hæc tamen causa non sufficit, vt singuli iure naturæ absque præcepto Superioris teneantur sub peccato mortali; quia quisque in particulari potest cogitare suam restitutionem parum profuturam ad damni compensationem, eò quòd alij non restituent. Addo, non videri posse compelli sub pœna excommunicationis eos qui notabilem quantitatem non acceperunt; nisi quando res ita essent comparatæ, vt ex defectu restitutionis vnus, notabile damnum sequeretur: vt si Titio particulam suam non restitueret, alij quoque restituere nollent.

⁵⁵ Dices Tertio, Ergo fieri potest, vt quis magnum damnum accipiat, & tamen nemo teneatur sub peccato mortali restituere.

Resp. concedendo totum: neque enim hoc absurdum videri debet, quando à multis datum est: cum etiam locum habeat, quando ab vno absque culpa letali irrogatum, vt supra ostensum cap. 7. dubit. 6.

DVBITATIO X.

Vtrum occultè vindicare rem suam, vel sibi debitam, surripiendo eam alteri, sit peccatum mortiferum.

⁵⁶ **R**esp. & Dico Primò, Si res tua iusto titulo, v. g. pignoris, locationis, commodati, &c. apud alium extet, eamque occultè recuperes, peccas peccato furti, & teneris ad restitutionem. Est communis DD. Ratio est; quia iniquè spoliatus alterum suo iure, quod in illam rem habebat, quod si magni sit momenti, necessariò est restituendum; hoc tamen intellige, si probabile erat, te rem tuam, iure alterius finitò, commodè recuperaturum.

⁵⁷ Dico Secundò, Si iniusto titulo apud alium fuerit, vel aliàs tibi debita, non teneris ad restitutionem, etiam si eam occultè receperis: peccas tamen, nisi certæ conditiones adsint.

Prior pars patet; quia nulla fit inæqualitas; neque alter iusta ratione est inuitus. teneris tamen tunc monere, si commodè potes, nihil tibi deberi, vel remittere debitum, vt ille sentiat se non amplius obligatum; tum ne permaneat in peccato, existimando se detinere tuum vel tibi debitum, tum ne secundò tibi satisfiat, vt rectè Sotus

lib. 5. de Iustit. q. 3. art. 3. Caiet. q. 66. ar. 5. Nauar. c. 17. n. 113. & alij.

Altera pars, Quòd pecces, probatur; quia fit iniuria publicæ potestati, quæ ad hoc constituta, vt singulis ius suum tribuat, vt rectè D. Thomas qu. 66. art. 5. ad tertium.

Dixi, *Nisi certæ conditiones adsint*; his enim potius, licitum est rem suam occultè recuperare, & pro debitis compensationem vt.

Prima est, Vt moraliter certum sit, rem tuam esse, vel tibi ex iustitia deberi. si enim id esset dubium, non posses eam accipere; nam in dubio melior est conditio possidentis. Similiter, si non esset debita ex iustitia, sed solum ex gratitudine.

Secunda est, Vt non possis eam alia ratione redipisci, vel certè non absque notabili molestia, vel expensis, vel amissione beneuolentiæ & fauoris.

Tertia, Vt non accipias rem aliquam apud debitorem depositam, sed tuam vel tui debitoris; nam compensatio fieri debet ex bonis debitoris, quæ in eius sunt dominio.

Quarta, Vt absit periculum scandali vel infamiae, ne tanquam fur puniaris vel habearis. Hæc conditiones si adsint, licitè potes vt compensationem. Quidam addunt, *ne compensatio fiat in deposito*: ita enim expressè docet Greg. IX. cap. Bona fides; de deposito. Sed hoc videtur pertinere ad forum exteriùs, in quo cogetur reddere depositum ob præsumptionem perfidiæ, vt ibi insinuat. quod video etiam placuisse Emanuèli Sà.

Ex dictis sequitur Primò, Si feratur excommunicatio in eos qui surripuerunt, non comprehenditur eum qui in compensationem accepit, etiam si alia via recuperare potuerit: (quod est contra Ioannem Medin. qu. 11.) nisi in hisce tribus casibus.

Primò, Quando debitum erat dubium. Secundò, Quando notabiliter ultra æqualitatem progressus est; nam respectu illius excessus, est verum furtum. Tertio, Quando rem alienam accepit, quæ non erat debitoris. Extra hos casus non ligatur hac excommunicatione. Ratio est; quia et si peccauerit sic accipiendo, non tamen peccat retinendo; quia solum peccauit in modo accipiendo. vnde etiam non tenetur ad restitutionem. Neque Iudex intendit illum cogere, sed iniustum detentorem. & quamuis intenderet, nihil tamen efficere; quia ille non tenetur restituere: vnde excommunicatio esset inefficax. quamuis enim peccauerit, fortè etiam mortifere, tamen illud peccatum iam præterit; vnde propter illud non potest excommunicari: vltèriùs autem detinendo, non peccat; vnde neque ob hanc causam.

Dices, Iudex per modum pœnæ poterit imponere hanc restitutionem ob peccatum præteritum.

Resp. Negando posse; quia Iudex non potest aliquem punire pœnâ pecuniariâ vel simili ob delictum, nisi priùs iuridicè audiatur reus & conuincatur.

Sequitur Secundò, Si is, qui iustè accepit, rogaretur à Iudice, num sciret quis acceperit, vel an ipse non acceperit, posse negare se scire, etiam cum iuramento; mentè intelligendo, se nescire quis ita acceperit, vt Iudex intendit, nempe iniustè. quòd si non rectè accepisset; (eò quòd via Iuris facile potuisset recuperare) quamuis nunc iustè retineat, tamen iuridicè interrogatus tenebitur fateri;

Possunt compelli.

58
Certa conditiones necessaria.

59

60
Deposit.

61
Excommunicatio.

62

Si rogatur à Iudice.

fateri; quia Index tunc habet ius interrogandi, sicut de aliis criminibus. vnde non potest vii artificio praedicto. vide Nauar. cap. 17. n. 114. & duobus sequentibus. Contrarium tamen non est improbabile; quia alia videtur mens Iudicis, nempe an acceperit iniuste; non quoad modum tantum, sed quoad substantiam acceptionis.

63 *Famuli.* Sequitur Tertio, Famulos non posse sibi occulte compensare ex bonis dominorum; dum queruntur stipendia sua esse iusto minora; nisi reuera iudicio prudentis ita sit; nec solum lege gratitudinis, sed etiam iustitia plus debeat; quod potest fieri dupliciter. Primo, Si paruo quidem sit contentum, ea tamen mente, vt dominus seruitio diligenter praestito, esset suppleturus, & hanc mentem famuli dominus satis aduerterit; tunc enim ex iustitia dominus tenetur supplere; quia hoc tacite in pacto continetur. Secundo, Si pressus necessitate, exiguo conuenit; quia dominus amplius dare nolit. tunc enim quod operam suam multo pluris valentem tam paruo locet, non sponte facit, sed necessitate compulsus: (sicut si quis necessitate pressus, paruo vendat rem aliquam magni pretij) tenetur ergo dominus supplere stipendium ad aequivalentiam. hoc tamen intellige, si tali seruitio egebat, vel si magnum ex eo capiat emolumentum. quod si non egebat, sed solum ad preces alterius, nullo magno suo commodo admisit, merito potest minus offerre ac dare, *merces enim vltionae, vt dici solet, vilescunt*: vide Nauar. cap. 17. num. 109. & sequentibus.

D V B I T A T I O X I.

Vtrum aliquando liceat vim adferre debitori, si aliter nequeas rem tuam obtinere.

64 **R**espond. Dominicus Sotus putat id licere, quando Respublica ita est perturbata, vt nemo ius suum obtinere valeat, modo tamen sine armis & moderatè fiat. Sed vtendum distinctione. Si res tua extet apud alterum in sua specie, (v.g. equus, vestis, torquis, &c.) & non possis eam aliter recuperare ob Respublicae perturbationem,

65 *Vim adferre quando liceat.* non est improbabile, posse te domum ingredi, & eam auferre; & si ille velit impedire, posse te etiam armis tueri. habes enim ius recuperandi rem tuam. Neque hic videtur proprie aggressio, sed defensio; vt supra dictum est ex D. Antonino & Siluestro. Si tamen res non extet, sed ille tantum sit debitor tuus, non potes hoc modo illam vindicare; quia tu non es dominus rei illius, sed ipse: vnde habet ius tibi resistendi, si eam vi auferre nitaris, & tu censeris aggressor, non ille; quia ipse non detinet rem tuam, sed tu innadis rem ipsius.

D V B I T A T I O X I I.

Vtrum in extrema vel etiam in graui necessitate, licitum sit aliena surripere.

D. Thom. quaest. 66. art. 7.

66 **N**otandum est, Eum, qui in necessitate versatur, non posse alienum vsurpare, nisi ante petierit iuuari, explicata sua miseria, vel nisi certo sibi persuadeat, se nihil obtenturum. si enim pro-

habilis spes sit, posse te conuenienti modo petendo (non enim tenetur vir honestae conditionis ostiatim mendicare) consequi vt sit tuum, non videris redactus ad eam necessitatem, vt cogaris surripere alienum. Hoc enim tunc demum iure gentium conceditur, quando alia via occurrendi necessitati non suppetit. Quare si aliter facis, contra debitum ordinem facis: nemo enim potest viuere ex alieno, quando potest ex proprio; efficiendo vt res aliena fiat sua per donationem, vel aliter. Non tamen videtur esse peccatum mortale, si hic ordo non seruetur, modo scandalum absit. quia siue dominus concedat, siue non concedat, potes accipere. est enim dumtaxat inordinatio in modo.

Nunc, Dico Primo, Quemuis in extrema necessitate constitutum posse accipere rem alienam, qua extremè indiget ad vitae suae conseruationem. Est communis sententia DD. Probatur; quia in extrema necessitate, omnia sunt communia, vt habet receptum axiomata. non quod per illam statim transferatur dominium; (vt rectè probat Nauar. cap. 17. num. 61.) sed quia quoad ius vtendi, communia sunt, ita vt licitè quiuis illis angustiis pressus, possit occupare, sibi que vindicare rem quamlibet adeo sibi necessariam, & ex eius vsu sibi & proximo opitulari. Cuius ratio est; quia 68 finis rerum inferiorum est, vt hominibus in necessitate sint subsidio, & vt homines per illas possint vitam suam conseruare & tueri, ac proinde omnibus à natura hoc ius competit. Neque diuisio iure gentium introducta potuit hoc ius adimere: quia ius gentium supponit, non euerit, ius naturale; praesertim quod tantopere necessarium ad vitae conseruationem. censerit itaque debet diuisio esse facta, reseruato cuique iure naturali, quatenus erat necessarium ad vitam tuendam: alioquin non esset rationabili modo facta.

Hinc sequitur Primo, Si quis in tali necessitate constitutus, veller aliquid sibi necessarium occupare, non posse à domino illius rei prohiberi; quia iure suo vitur. quare poterit se tueri, tamquam qui iniuste ab altero inuadatur: & si necesse sit, seruato iustae defensionis moderamine, impedientem occidere. 69

Sequitur Secundo, Talem acceptionem non esse furtum aut rapinam; quia non fit domino iure inuito; tenetur enim consentire, cum tu iure tuo utaris.

Aduerte tamen, Si dominus sit in pari necessitate, te non posse ab illo accipere, vt omnes fatentur; quia in pari causa, melior est conditio possidentis. si par ne- 70 Vtrum autem tenearis restituere, dicitur infra cap. 16. dub. 1. *cessitas.*

Sed difficultas est, Vtrum idem sit licitum in graui necessitate. Multi DD. negant, putantes id iuris soli extremae necessitati reseruatum. Ita Caiet. q. 66. art. 7. Sotus l. 5. q. 3. art. 4. Couarr. ad reg. Peccatum p. 2. §. 1. nu. 3. & multi alij. Aliis placet contrarium.

Dico Secundo, Probabile est, non solum in extrema, sed etiam in graui necessitate morbi, famis, nuditatis, posse te clanculum surripere ab opulentis, si aliter graue illud malum auertere nequeas. Angelus v. Furtum. §. 37. Silu. eodem q. 5. Nauar. c. 17. num. 5. Ioan. Medina C. de elemosyna. q. 7. Couarruias supra, sentit esse probabile. Petrus Nauar. l. 3. c. 1. n. 375. Per grauom intelligo, non quouis